

Da ulandsarbejdet LÅ I VUGGEN

I dag er flere handicaporganisationer engageret i ulandsarbejde, og gæstebesøg fra andre lande er ikke ualmindelige. Sådan har det ikke altid været

AMERIKANERE MED HANDICAP, som ikke måtte tale med danske journalister om Vietnamkrigen. En lille pige i Afrika, der fik en sort protesearm sendt fra Danmark. Og borgmester Urban Hansen, som kunne blive meget sur.

Minderne står i kø fra et langt arbejdsliv, når Birgit Cederholm fortæller. Hun er 90 år og bor på en forhenværende folkeskole i Herlev, som er omdannet til ældrevenlige boliger. Hun bor i fysiklokalet, men det skal man vide, for intet røber rummets fortid.

Som barn fik hun polio. Hendes forældre var meget fascinerede af præsident Theodor Roosevelt, som havde polio. Med ham i baghovedet mente de, at det var bedst for hende at gå til svømning, i skole og senere på gymnasium med børn og unge uden handicap, og ikke på specialskole tilknyttet Samfundet og Hjemmet for Vanføre (Sahva). Det gjorde hun så, men både Sahva og handicaparbejde blev hendes skæbne og job, indtil hun forlod arbejdsmarkedet som 70 årig.

Job på Ortopædisk hospital

"I 1947 blev jeg uddannet som tresproglig korrespondent. Mit første job var et vikarjob på ortopædisk hospital i København, som ikke havde noget med min uddannelse at gøre. Jeg klaggjorde patienter til gipsafstøbninger. Derefter fik jeg et job i sekretariatet, hvor jeg kunne bruge mine sprogkundskaber".

På ortopædisk hospital var der mange dygtige læger, som havde et tæt samarbejde med bandagisterne på Sahva. Mange læger og bandagister kom til Danmark for at lære og se de gode resultater. "Der blev dannet en "protesekomite", som udbredte de nye metoder til hele verdenen - fx en behandling af klumpfod med skinner," fortæller Birgit Cederholm.

På det tidspunkt havde Sahva et meget moderne proteseværksted, og De Forenede Nationer (FN) stod i kø for at få bandagister ud i verdenen. Der var altid en 4-5 personer fra Sahva ude i enten Sydamerika eller Afrika".

Birgit Cederholm stod for alt det praktiske til de mange læge- og bandagistkurser i 1960erne og 70erne arrangeret for udenlandske gæster.

"Et kursus varede 5-6 uger, og det var også dengang svært at finde billige steder til overnatning. Nogle gange boede vi på hoteller, der knapt nok var åbnede eller på Geelsgård Kostskole".

Safariklinik

Efter at have arrangeret mange kurser besøgte hun Etiopien, Kenya, Tanzania og Uganda for at se om kursusdeltagere brugte, hvad de havde lært. Og det gjorde de. Især lægerne når det gjaldt behandling, men bandagisterne, der fremstillede proteser, var stadig langt nede i hospitalshierarkiet.

"Jeg var flere gange i Kenya for egen regning i mine

ferier. Jeg besøgte en missionstation, som havde stor lokalkendskab, og jeg fløj med en nonne, der var pilot sammen med nogle læger ud i mere øde egne for at lave "safaribehandling". Vi oprettede en primitiv klinik, og så kom folk til os. Meget i de områder handlede dengang om logistik, administration og samarbejde mellem små enheder. Jeg så mange børn med polio, og voksne der havde været ude for arbejdsulykker. Dengang bestod ulandsarbejde ofte af, at give afrikanerne traktorer og maskiner, men da de ikke kendte noget til arbejdsmiljø, skete der ulykker. Så min vikarfortid på ortopædisk hospi-

Birgit Cederholm kan se tilbage på et langt arbejdsliv med mange kontakter til udlandet. Foto: Poul Rasmussen.

tal fornægtede sig ikke. Jeg klargjorde atter patienter til gipsafstøbninger".

Slangebid og sort protesearm

Birgit Cederholm tog selv aftryk til en seksårig piges arm. Pigen var blevet bidt af en giftslange og havde fået lynamputeret armen. Hun tog afstøbningen med hjem til Sahvabandagisterne, som lavede en lille sort arm, som blev sendt til pigen og hun fik nye protesearme i takt med, at hun voksede. Da hun blev ung, mistede Birgit Cederholm desværre kontakten med hende.

Udviklingen gik stærkt på mange områder i 1970ernes Danmark. Protesekomiteen

blev til The International Society for Prosthetics and Orthotics (ISPO), som stadig eksisterer, ortopædisk hospitals specialer blev overflyttet til Rigshospitalet, og Danida overtog ulandsarbejdet.

Herefter fik Birgit Cederholm opgaver hos Sahva med at arrangere fagkongresser og kurser for skomagere. En anden opgave var arbejdet med Diadem.

Venskabsbesøg fra USA

Den daværende overborgmester i København Urban Hansen og den amerikanske billedhugger Marshall M. Fredericks var begge aktive i foreningen Disabled Americans Denmark Meeting (Diadem). Birgit Cederholm var med til at tilrettelægge foreningens besøg her i landet. "De unge amerikanere

En større velkomstkomite med Tivoligården i spidsen modtog en gruppe amerikanske unge med handicap i Kastrup Lufthavn, da gruppen besøgte Danmark i 1965. Arkivfoto fra Marshall M. Fredericks Sculpture Museum Archives, University Center, Michigan.

ankom med to hattedamer, som ikke fungerede som hjælpere. Da en af de unge efter den lange flyvetur og indkvartering på Geelsgård skulle på toilettet, udbrød der panik, fordi damerne troede, at der var sygeplejersker ansat. Det var der ikke, men så måtte nogle elever fra Geelsgård hjælpe.

Og da en dansk journalist en dag talte med de unge om Vietnamkrigen, ville hattedamerne give dem mundkurv på, men det forhindrede vi. "Denmark is a free country," sagde vi".

Forsinkede islændinge

Urban Hansen i samarbejde med Sahva stod også bag et officielt besøg af mennesker med handicap fra Island.

Islændingene skulle lande kl. 12.00 i Københavns lufthavn og derefter køre direkte til modtagelse på Kø-

"Alle frygtede, at borgmester Urban Hansen ville blive rasende."

benhavns Rådhus. Birgit Cederholm og en embedsmand fra København og nogle ambassadefolk ventede – dog forgæves. Flyet landede, men uden gruppen.

"SAS påstod overfor os, at vi var oplyst om, at gruppen kom kl.18.00, med det kendte ingen af os til. Alle frygtede, at borgmester Urban Hansen ville blive rasende. Så embedsmanden fra rådhuset satte viceborgmester Egon

De unge amerikanere besøgte den tidligere statsminister Viggo Kampmann i hans sommerhus på Fanø, hvor han bød på jordbær med fløde. Foto: Vanførebladet, 1965.

Weidekamp ind i situationen. Han var en rar mand. Han fik pakket rådhusmaden og vine ned i kurve, og da islændingene ankom kl. 18.00 blev de indkvarteret i Avedøre Holme. Så kom personale, borgmestre og ambassadefolk med kurvene, og der blev fest og glade dage. Det endte med, at Urban Hansen ikke blev sur! Han var i øvrigt god til at åbne døre, man kunne komme overalt med en gruppe - fx i Zoologisk have om aftenen!

Birgit Cederholm smiler ved tanken om de mange minder, og tiden flyver hurtigt i hendes selskab, men tidsrejsen stopper, da nutiden kalder. Hun og en veninde skal snart beslutte, om de skal grille eller ej i aften, for vejret er dansk sommervej og ser unægtelig lusket ud. ■